

WORK IN PROGRESS – 2025

Öka antalet svenska studenter utomlands

Resolutionsmottagare

Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF)

Universitets- och högskolerådet (UHR)

Utbildningsdepartementet

Problemformulering

Allt färre svenskar väljer att studera utomlands. Post-pandemisk data visar att Sverige ligger på bottennivå i jämförelse med andra europeiska länder. Under 2022 hade bara Danmark, Polen och Spanien lägre andel utlandsstuderande än Sverige, enligt statistik från FN:s utbildningsorgan Unesco¹. Detta trots regeringens ökade satsningar på forskning och innovation². Internationella erfarenheter berikar inte enbart enskilda studenter, utan även lärosäten och Sverige i stort.

När fler studenter väljer att stanna hemma går Sverige miste om personer med interkulturell kompetens och internationella kontakter. Lärosätena påverkas också negativt. Det finns fortsatt ett stort intresse för inresande studenter att studera vid svenska universitet och högskolor³, men när allt färre svenska studenter eller forskare väljer att avlägga sina högre studier utomlands går Sverige miste om att attrahera internationell kompetens. Detta eftersom lärosätena behöver sträva efter en balans mellan in- och utresande studenter.

För 25 år sedan beslutade EU-ländernas ministrar för högre utbildning att minst 20 procent⁴ av universitets- och högskolestudenter inom EU bör ha studerat en del av sin utbildning i ett annat land.⁵

¹ UNESCO, <https://databrowser.uis.unesco.org/>

² Regeringen, "Regeringen presenterar den största forsknings- och innovationssatsningen någonsin", 4 september 2024 <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/09/regeringen-presenterar-den-storsta-forsknings--och-innovationssatsningen-nagonsin/>

³ UKÄ, "Antalet utbytesstudenter vid svenska universitet fortsätter att öka", 2023-10-19

<https://www.uka.se/om-oss/nyheter/nyhetsartiklar/-antalet-utbytesstudenter-vid-svenska-larosaten-fortsatter-att-oka>

⁴ Tirana, EHEA Ministerial Conference, 29-20 maj 2024. <https://ehea.info/Immagini/Tirana-Communique1.pdf>

⁵ Universitets- och högskolerådet, 2023. "Bologna processen – det europeiska området för högre utbildning".

uhr.se. [<https://www.uhr.se/internationella-mojligheter/Bolognaprocessen/>]. SCB, 2017. "Internationell Rörlighet För Utbildning Bland Unga i Sverige". scb.se.

[https://www.scb.se/contentassets/a352486ef45447939b505e7bfbfbd62/uf0549_2014a01_br_a40br1701.pdf].

Målet fram till 2030 är minst 25 procent⁶. Coronapandemin påverkade av förklarliga skäl detta mål i grunden, men för Sveriges del har situationen inte återhämtat sig. Andelen utlandsstuderande har minskat under lång tid, enligt siffror från CSN. Under de senaste tio åren har andelen utlandsstudenter minskat med en fjärdedel. Redan i början av perioden tillbringade bara 14 procent av svenska studenter som tog examen en del av studietiden utomlands, enligt Universitets- och högskolerådet⁷. Antalet har minskat för både utbytesprogram och för så kallade free movers, det vill säga studenter som ordnar sina utlandsstudier på egen hand.

De som väl tar sig utomlands för att studera erbjuds möjlighet att låna extra för resor, försäkringar och eventuell undervisningsavgift⁸, men ingen hänsyn tas till kronans svaga ställning. Och de som återvänder till Sverige med ambitionen att fortsätta studierna på hemmaplan behöver hantera de långa handläggningstiderna för att få betygen översatta och validerade. Studenterna riskerar även att stöta på patrull gällande olika betygssystem, skillnader i ämneskrav och kursernas omfattning som kan dra ner det utländska betyget.

Regeringen har gett flera myndigheter i uppdrag att öka sitt arbete för att attrahera internationell spetskompetens till Sverige. Detta är viktigt i en tid då konkurrensen om den globala kompetensen blir allt viktigare, och två av fyra företag bedömer att kompetensförsörjning är deras största tillväxthinder. Internationalisering inom högre utbildning och studentmobilitet utgör en viktig del i detta arbete. Sverige behöver inte bara locka internationella toppstudenter, myndigheter och lärosäten behöver också arbeta aktivt för att få fler svenskar att studera utomlands. Deras erfarenheter medför värdefull internationell kompetens, som bidrar till att stärka svensk konkurrenskraft.

Flera barriärer måste brytas för att möjliggöra denna utveckling. I rapporten "Hur får vi ut var fjärde svensk student på utlandsstudier?"⁹ framtagen av Svenskar i Världen och Swedish International Students and Alumni, SISA, framgår att de låga siffrorna inte beror på svenska studenters ointresse. Det handlar snarare om bristande arbete med att riva hinder och skapa förutsättningar för utlandsstudier.

⁶ European Commission, [2023], 'Europe on the move' – learning mobility opportunities for everyone, European Youth Portal, Tillgänglig via: https://youth.europa.eu/news/europe-move-learning-mobility-opportunities-everyone_en.

⁷ Universitets- och högskolerådet [UHR], [2016], Åtgärder för att öka antalet utresande utbytesstudenter, Tillgänglig via: <https://www.uhr.se/globalassets/syv/utlandsvistelse/nyhetstips-fran-euroguidance/uhr-atgarder-for-att-oka-antalet-utresande-utbytesstudenter.pdf>

⁸ Centrala studiestödsnämnden [CSN], [u.å], Studiemedel för studier utomlands-bidrag och lån, Tillgänglig via: https://www.csn.se/download/18.2639ba8617c4bb0dbdcd84/1702907212379/5531A_2311_Studiemedel%20f%C3%B6r%20studier%20utomlands.pdf

⁹ Svenskar i Världen, Swedish International Students and Alumni, [2020], Hur får vi ut var fjärde svensk student på utlandsstudier? Tillgänglig via: https://www.sviv.se/wp-content/uploads/2020/12/Utlandsstudier_2020_rapport.pdf

Lösningförslag

Enligt den nuvarande regeringen är studentmobilitet en viktig drivkraft för att öka kvalitet inom utbildning och kan bidra till ovärderliga erfarenheter av stor nytta på både individ- och samhällsnivå. Regeringens uttalade ambitionshöjning behöver däremot följas upp med faktiska resultat. Svenskar i Världen föreslår därför följande:

- **Fler undersökningar och studier om studentmobilitet behövs.** Det räcker inte endast med att årligen mäta antalet svenska studenter ute i världen och var de väljer att studera. Vi behöver även förstå vilka hinder som finns och vilka reformer som behövs i framtiden. Tidigare studier¹⁰ som genomförts har uppmärksammat hinder som informationsbrist, finansiella hinder, otillräckliga språkkunskaper eller hög administrativ börda. Vilka är de största hindren för svenska studenter i dag?
- **Regeringen och myndigheter får inte tappa fart** i det nödvändiga arbetet med att främja utlandsstudier och inflöde av utländsk kompetens. Regeringens initiativ från 2021 med inrättandet av ”Plint – plattform för internationalisering”¹¹, en samverkansplattform mellan myndigheter, lärosäten och organisationer, är positivt. Men mycket arbete återstår.
- **Sätt ambitiösa mål för att arbeta systematiskt** med att öka internationalisering och studentmobilitet. Lärosäten som Lunds universitet och Handelshögskolan i Stockholm, med en hög andel utlandsstuderande, visar att detta är möjligt.
- **Utveckla samarbeten med fler internationella partnerskap och universitetsnätverk.** Samarbeten mellan universitet och universitetsnätverk gör det lättare för högskolorna att validera kursinnehåll och sänker trösklarna för studenter att hitta utbildningar som passar dem.
- **Driv på för att alla kursplaner vid lärosäten ska ha ett mobilitetsfönster.** Alla utbildningar bör ha en termin där valbara kurser koncentreras.

¹⁰ Sveriges Riksdag, [2023], *Rekommendation om mobilitet i utbildningssyfte (Fakta-pm om EU-förslag 2023/24:FPM23 : COM(2023) 719)*, Tillgänglig via: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/fakta-pm-om-eu-forslag/rekommendation-om-mobilitet-i-utbildningssyfte_hb06fpm23/.

¹¹ Universitets- och högskolerådet [UHR], Vinova & Vetenskapsrådet, [2021], *En plattform för internationalisering: Vidareutveckling av Internationaliseringsutredningens förslag*, Tillgänglig via: <https://www.uhr.se/globalassets/uhr.se/publikationer/2021/uhr-en-plattform-for-internationalisering.pdf>